

Ustanavljanje obratov v Sarajevu na pobudo državljanov

Skoraj vsa gospodarska aktivnost občinskega ljudskega odbora Stari Grad v Sarajevu se omejuje na saniranje razmer v trgovini, gostinstvu in obrti. Težišče je vendarle na obrti, ker je na področju te občine tisoč zasebnih obrtnih obratov in 54 podjetij in obratov splošno družbene lastnine, kar znaša 25 odstotkov obrti v Bosni in Hercegovini. Če bi bilo več poslovnih prostorov, bi se lahko število obrtnih obratov v skladu s sedanjimi zahtevami znatno povečalo. Zlasti velike potrebe so v obrtni dejavnosti elektrotehnične stroke, v precizni mehaniki, posebno pa v obrtnem gradbeništvu.

Letos je bilo razen izdaje dovoljenj za odprtje 69 novih zasebnih obrtnih obratov — kjer je prišla do izraza politika odbora, da daje prednost kritičnim obrt-

nim dejavnostim — z odlokom občinskih gospodarskih organov ustanovljeno obrtno gradbeno podjetje ter po en elektroinstalaterski in jermenarski obrat. Na področju te občine sploh ni niti ene avtomatične delavnice niti kakšnega obrtnega obrata, ki bi izdeloval za vsakdanje potrebe državljanov razne predmete iz plastičnih snovi in drugih proizvodov, ki jih danes nudi kemična industrija. Posebno velika je potreba po obrtih za drobne usluge. Obrtni obleko, jo zakrpati in zlikati, zakrpati in zlikati perilo, nabiti nove podplate ali izvršiti druga popravila na čevljih je še vedno velik problem za številne državljanke v tej občini in mestu.

V tej občini je prišla večkrat do izraza tudi pobuda skupine državljanov, da bi v skladu z zakonskimi predpisi ustanovili

obrotni obrat. Tako je nastal nov krojaški obrat, v katerega so pobudniki vložili svoja osnovna sredstva. Poskus skupine državljanov — mesarjev, da bi ustanovili mesarsko obrtni obrat, ni uspel. Niti pobuda skupine državljanov za ustanovitev trgovinskega obrata za prodajo mlečnih izdelkov in mesa, nadalje za odprtje strojnoključavničarske delavnice ni rodila sadu, ker ni bilo primernih poslovnih prostorov, a tudi predlagatelji niso bili sposobni vložiti v obrat dovolj orodja.

V več kakor dveh letih svojega delovanja je občinski ljudski odbor Stari Grad izdal 139 odlokov o odprtju novih trgovinskih prodajaln. S tem povečanjem se je njihovo število šele približalo predvojnemu številu. Največ je bilo odprtih trgovinskih obratov za promet s sadjem in vrtninami, mlečnimi izdelki in ribami. Odbor je razen tega prvi v Sarajevu sprožil ustanavljanje trgovinskih, obrtnih in gostinskih obratov s pavšalnim razmerjem. Dosedanje izkušnje kažejo, da v tem pogledu niso napravili napake in da so dosegli posebno dobre rezultate v 40 pavšalnih obrtnih obratih.

Ko je govora o trgovini, posebno pa o gostinstvu, tedaj so tudi zbori volivcev zelo aktivni v svojih zahtevah. Od njih je izvirala pobuda, da se ustanovijo posamezni trgovinski obrati, obrtna podjetja in gostinski objekti. Odbor je imel priložnost, da je večkrat reševal zelo energične zahteve volivcev (med katerimi so bile posebno zastopane gospodinjke), da naj se nekatere kavarnne zaprejo in da se namesto njih odprejo ljudske kuhinje in restavracije. Lani je bilo realiziranih pet takih zahtev na področju občine.

I. Bodnarnik

Prva mehanizirana pralnica na vasi

V mariborskem okraju so ženske-zadružnice zelo delavne v kmetijstvu, prav tako pa tudi v organiziranju služb za pomoč v gospodinjstvu. Vas Reka na Pohorju ima že leto dni mehanizirano pralnico perila, ki jo je ustanovila tamkajšnja kmetijska zadruga.

Pralnica je opremljena s pralnim strojem, ki ima tudi pripravo za ožemanje. Stroj je stal 108 tisoč din, instalacije pa 24 tisoč din. Za delo s strojem se je najprej usposobila uslužbenka kmetijske zadruge. Ta je nato poučevala gospodinjke, ki perejo perilo v pralnici. Razen tega je ves pralni postopek in uporaba sredstev za pranje opisana v posebnem navodilu, ki je izobešen v pralnici na vidnem mestu.

Cena za štiriurno pranje znaša 100 do 120 din. Ena kilovatna ura stane 25 din in je v to ceno vračunana tudi amortizacija in drugi stroški pralnice. Porabo kaže električni števec, ki je montiran v pralnici in tako lahko ženske same kontrolirajo potrošnjo električne energije.

Pralnico uporabljajo tudi gospodinjstva, ki so oddaljena od nje do tri kilometre, kar dokazuje, da gospodinjke spoznavajo prednost tega načina pranja. Prej so samo za kurjavo porabile več, kakor jih sedaj stane pranje v mehanizirani pralnici, da porabe časa in delovne sile niti ne računamo.

Naj pripomnimo, da ima sedanja pralnica samo začasne prostore. Kmetijska zadruga je letos začela graditi novo skladišče, v katerem so določeni tudi prostori za pralnico. Z nakupom novega transformatorja bo električno omrežje omogočilo uvedbo še ene pralne naprave tako, da bodo lahko prale v vasi Reki tudi gospodinjke iz okolice.

V enem letu, kolikor časa že dela ta pralnica, so gospodinjke spoznale, da jim je ta služba za pomoč v gospodinjstvu potrebna in da jim lahko zelo olajša delo.

Zgled vasi Reke na Pohorju priča, da postavlja razvoj vasi tudi potrebo po organiziranju raznih služb za pomoč gospo-

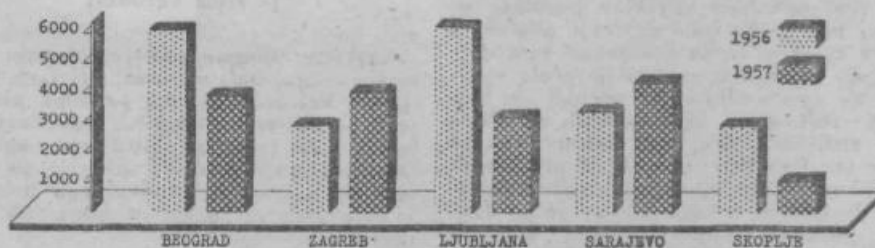
dinjstvom. Kakor vidimo za zdaj to skoraj izključno rešujejo kmetijske zadruge. Zaželeno bi bilo, da bi se s temi problem: začele bolj ukvarjati tudi vaške komunne.

F. T.

KOMUNA V ŠTEVILKAH

Investicije v komunalno graditev

(v dinarjih na prebivalca)

Podatke v grafikonu smo vzeli iz ankete Stalne konference mest. Kažejo investicijske naložbe v ožjo komunalno graditev v republiških središčih v I. 1956 in v prvih devetih mesecih I. 1957.

Kot investicijske naložbe v ožjo komunalno graditev upoštevamo sredstva, ki so bila porabljen za graditev ulic in trgov, parkov, za javni vodovod in objekte za prekrbo z vodo, nadalje za graditev kanalizacije, toplih in mrzlih kopališč, vzdrževanje službe za snago, vzdrževanje lokalnega električnega omrežja, lokalnih električnih central, mestnega prometa in proizvodnje plina.

V prvih devetih mesecih I. 1957 je imelo največ investicij za te službe na prebivalca Sarajevo (4380), za njim pride Zagreb (4050), Beograd (3900), Ljubljana (3200) in Skopje (1100). Splošno povprečje za teh pet republiških središč znaša 3600 din na prebivalca.

V I. 1957 so bila investirana v ožjo komunalno graditev sredstva iz sklada za osnovno investicijsko graditev, sklada za kreditiranje stanovanjske graditve, dolgoročnih posojil, iz proračuna, lastnih sredstev investitorjev, amortizacijskih skladov za vzdrževanje, iz zavarovalnih sredstev in drugih sredstev za finansiranje. Tako so republiška središča neenako uporabljala sredstva sklada za stanovanjsko graditev za investicije za ožjo komunalno dejavnost. Povprečna poraba iz tega sklada v komunalne namene znaša za republiška središča 4,7 odstotka. Beograd je uporabil 11,9 odstotka sklada za stanovanjsko graditev v komunalne namene, Skopje 1,6, Zagreb 4, Sarajevo pa 4,2 odstotka.

V primerjavi z I. 1956 se je v I. 1957 spremenila tudi struktura naložb v posamezne komunalne investicije in komunalne službe. Tako je bilo v ulice in trge vloženo v I. 1957 611 milijonov nasproti 438 v I. 1956, v javno službo za snago 244 nasproti 162, v proizvodnjo plina 121 nasproti 81 milijonom itd.